

FREDRIK BACKMAN

*Každým dňom
je cesta domov
čoraz dlhšia
a iné príbehy*

IKAR

FREDRIK BACKMAN

*Každým dňom
je cesta domov
čoraz dlhšia
a iné príbehy*

Preložila Mária Bratová

IKAR

Fredrik Backman

Och varje morgon blir vägen hem längre och längre,
Ditt livs affär, Sebastian och trollet

Copyright © Fredrik Backman 2016 (Book 1)

Copyright © Fredrik Backman 2017 (Book 2)

Copyright © Fredrik Backman 2018 (Book 3)

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation © 2023 by Mária Bratová

Cover © Nils Olsson, oink.se

Slovak edition © 2023 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-9154-6

**Najlepší obchod
tvojho života**

Svojim priateľom z Tivoli v Helsingborgu

*Lebo mi dali hudbu, keď som bol sám,
príbeh, keď som blúdil,
pivo, keď som bol švorc,
objatie, keď som bol na dne,
a vždy ma včas posadili do taxíka.*

PREDSLOV

Toto je príbeh o cene za záchranu života. O tom, že pre to treba obetovať nielen budúcnosť, ale aj minulosť. Nielen miesta, ku ktorým smeruješ, ale aj všetky zanechané stopy. Ak toto všetko dokážeš obetovať, pre koho by si to urobil?

Príbeh sa volá Najlepší obchod tvojho života a prvý raz vyšiel v Helsingborgs Dagblad na Vianoce 2016. Napísal som ho v neskorú decembrovú noc, kým moja žena a deti spali tak blízko, že som sa ich takmer dotýkal. Bol som nevýslovne vyčerpaný, mal som za sebou dlhý a čudný rok a asi som sa tak stresoval, až som to nezvládal. Preto som teraz potme premýšľal nad možnosťami ľudí. A nad ich voľbou, prečo každý deň všade na svete vykročia jednou cestou, a nie druhou. Prečo putujeme, zotrvávame, hráme sa, skrývame sa, milujeme, opúšťame jeden druhého alebo spávame jeden pri druhom tak blízko, ako sa len dá, v oblaku vzájomného

dychu. Podaktorí z nás sa zasa každé ráno potrebujú ocitnúť v búrke, lebo iba vtedy lepšie pochopíme, kto sme v skutočnosti. A zisťujeme, o čo sa pripravujeme vlastnou nepozornosťou.

Rozhodol som sa, že svoje myšlienky sa pokúsim napísať.

Prvý raz v živote rozprávam príbeh, ktorý sa odohráva v Helsingborgu, kde som vyrastal. Začína sa v nemocnici. Za ňou stojí škola, do ktorej som chodil. Na tunajšom nábřeží pri mori som sa prechádzal, keď som prežíval niektoré zo svojich najkrajších a najhorších dní v živote. V kostole Mariakyrka som zažil sobáš, ale aj pohreby niekoľkých priateľov. A ani si presne nespomínam, koľko ráz v Tivoli som opitý zaspal v miestnom Vinylbare. Tento príbeh teda vnímajte jednak ako rozprávanie o mojich citoch k rodnému mestu, jednak o mojom strachu zo smrti. Miesta, kde ste vyrastali, sa zrejme nikdy nezabavíte, nikdy s ním neskoncujete. Dúfam, že ani so sebou. Môj dobrý kamarát mi raz povedal, že „byť človekom značí mať v základnej pracovnej náplni úsilie byť čo najmenej obmedzený“. V tú noc, keď som písal túto novelu, veľa som premýšľal o tom, čo sa stane, keď

človek získa rodinu a prestane byť vo svojom živote najdôležitejší. Lámal som si hlavu, čím najlepšie dokázať stratu egoizmu. Zvažoval som, za koho by som bol pripravený umrieť a komu by som ochotne venoval vlastný život. A aký je v tom vlastne rozdiel.

Tento príbeh je práve o tom. Netuším, aký si, čitateľ, ale želám ti pokojné vianočné sviatky.

Srdečne zdraví

Fredrik Backman

Ahoj, to som ja, tvoj ocko. Onedlho sa zobudíš a v Helsingborgu svitne ráno Štedrého dňa. Zabil som človeka. Viem, rozprávky sa takto nezačínajú. Lenže ja som kohosi pripravil o život. Zmenilo by sa niečo, keby si vedel koho?

Pravdepodobne nie. Väčšina ľudí totiž verí, že každé srdce, ktoré prestane biť, nám chýba rovnako. Keby nám položili otázku, či „je život všetkých rovnako hodnotný a cenný“, väčšina z nás vysloví jednoznačné „áno“. No iba do okamihu, kým ktosi neukáže na osobu, ktorú ľúbime, a neopýta sa konkrétne: „A čo tento život?“

A je v tom vôbec nejaký rozdiel? Čo ak som zabil dobrého, niekým milovaného človeka, nejaký hodnotný život?

A čo ak dieťa?

Mala päť rokov. Stretol som ju pred týždňom. V nemocničnej televíznej miestnosti stála malá červená stolička. Patrila jej. Keď prišla, stolička nebola červená, no ona videla, že by chcela byť červená. Použila na to dvašafdva škatúľ farbičiek, ale to nič, mala ich dosť, lebo sem jej všetci celý čas prinášali pastelky, ako keby nimi vedela vyfarbiť nemocnicu, skrášliť injekcie a lieky. Pochopiteľne, vedela, že sa to nedá, bola bystré dieťa, ale kvôli ostatným sa pretvarovala. Celé dni maľovala na papier, lebo tomu sa tešili všetci dospelí. Ale v noci zafarbovala stoličku, ktorá veľmi túžila byť červená.

Mala aj plyšového zajačika. Volala ho Janči. Keď sa učila rozprávať, dospelí si mysleli, že ho tak nazvala, lebo nevie vysloviť komplikovanejšie meno. Ibaže ona ho tak oslovovala jednoducho preto, lebo sa tak volal. Tomu by mohli rozumieť aj dospelí. Janči sa niekedy bál, a vtedy si smel posedieť na červenej stoličke. Lekársky síce nie je dokázané, že strach sa znižuje sedením na červenej stoličke, ibaže to Janči netušil.

Dievčatko vtedy sedelo pri ňom na dlážke, tľapalo ho po labkách a rozprávalo mu rozprávky. Jednej noci som stál na chodbe za rohom a počul som, ako mu hovorí: „Janči, už čoskoro umriem. Všetci ľudia raz umrú, aj keď

väčšina až o takých stotísíc rokov, no ja možno zajtra.“ Potom šeptom dodala: „Dúfam, že zajtra ešte nie.“

Malá zrazu vyľakane zdvihla hlavu a obzerala sa po chodbe, akoby začula kroky. Schmatla Jančiho a stoličke potichu zaželala dobrú noc. „To je ona! Ide sem!“ dodala šeptom, utiekla do svojej nemocničnej izby, schovala sa pod prikrývku a pritúlila sa k mame.

Aj ja som sa rozbehol. Bežal som ako o život. Po nemocničných chodbách sa totiž noc čo noc prechádza žena v hrubom sivom pletenom svetri. A drží zošit. V ňom má zapísané všetky naše mená.

Je Štedrý deň, a kým sa zobudíš, všetok sneh sa zaručene roztopí. V Helsingborgu sa nikdy neudrží dlho. Nepoznám iné miesto, kde vietor akoby fúkal odspodu, akoby človeka prehmatával, a kde dáždnik chráni lepšie, keď je vyvrátený. Hoci som sa tu narodil, na toto som si nezvykol. Helsingborg a ja sme nikdy neuzavreli mier. Takúto skúsenosť s rodným mestom majú zrejme viacerí, lebo miesto, z ktorého pochádzame, nikdy neprosí o odpustenie a nikdy neprizná, že sa